

Azbest w budownictwie

Wstęp

Wszyscy pracownicy zatrudnieni na budowach oraz przy konserwacji i sprzątaniu budynków są potencjalnie narażeni na oddziaływanie azbestu. Niniejsze opracowanie wyjaśnia, co to jest azbest, jaki ma wpływ na zdrowie,

komu może zagrażać i gdzie można się z nim zetknąć. Nie obejmuje informacji dotyczących zasad usuwania azbestu. Prezentuje pewne podstawy dobrej praktyki, ale nie może stanowić szczegółowych wytycznych. W przypadku podejrzenia występowania wyrobów z zawartością azbestu w miejscu pracy zaleca się kontakt z właściwymi instytucjami.

Co to jest azbest?

Azbest jest to potoczna nazwa grupy minerałów o strukturze włóknistej. Włókna azbestowe są bardzo wytrzymałe i odporne na temperaturę. Przez wiele lat były stosowane w:

- materiałach termoizolacyjnych, takich jak np. otulina
- ogniotrwałych tekstyliach, papierach i kartonach
- okładzinach sprzęgieł i szcęk hamulców
- wyrobach azbestowo-cementowych
- wyrobach elektroizolacyjnych
- środkach ochrony indywidualnej.

Stosowanie azbestu jest obecnie zabronione w Unii Europejskiej. Pomimo to nadal występuje on w wielu miejscach. Oznacza to, że zagrożenie azbestem wciąż się pojawia, np. podczas remontów czy rozbiórek.

Wpływ azbestu na zdrowie

Wdychanie włókien azbestowych może wywołać poważne skutki zdrowotne, w tym pylicę azbestową, raka płuc czy międzybłoniaka. Nie istnieje „bezpieczny” poziom stężenia włókien azbestowych w powietrzu. Im jest ono większe, tym większe jest ryzyko zachorowania. Długi może być też okres powstawania choroby. Od momentu styczności z azbestem do pierwszych oznak choroby może upłynąć nawet 50 lat. Skutki oddziaływania azbestu w przeszłości są więc widoczne obecnie. Przykładowo:

- około 3 000 osób rocznie w Wielkiej Brytanii umiera na choroby spowodowane dawną stycznością z azbestem, a przewiduje się, że liczba ta wzrośnie do prawie 10 000 w roku 2010 (1). 25% spośród tych osób pracowało dawniej w zawodach budowlanych lub jako konserwatorzy.

- W Szwecji liczba zgonów będących opóźnionym skutkiem styczności z azbestem (międzybłoniak opłucnej) przekracza całkowitą liczbę śmiertelnych wypadków przy pracy (2).

Powszechnie wiadomo, że palenie papierosów może powodować raka płuc, ale przy jednoczesnym narażeniu również na działanie azbestu — ryzyko powstania raka płuc zostaje zwielokrotnione 50-krotnie.

Istotne informacje

Jeżeli wykonujesz zawód związany z budową, konserwacją lub sprzątaniem, możesz być narażony na oddziaływanie azbestu. Typowe miejsca i wyroby, w których można znaleźć azbest, to:

- ściany (płyty izolacyjne w ścianach działowych)
- powłoki elewacyjne i farby
- płytki podłogowe z PCV wzmocnione azbestem
- podłogi z linoleum
- termoizolacja kotłów
- izolacja stalowych konstrukcji budynków
- okładziny przewodów wentylacyjnych
- sufity (zapory przeciwpożarowe w pustych przestrzeniach)
- płytki sufitowe
- instalacje elektryczne
- systemy grzewcze (termoizolacja rur, grzejników i kotłów)
- dachy (wyroby azbestowo-cementowe, np. eternit, dachówki)
- fasady budynków (elewacje z azbesto-cementu)
- rury wodociągowe i kanalizacyjne
- zawory (uszczelki mogą zawierać azbest).

Zagrożone zawody

- hydraulicy/instalatorzy
- elektrycy
- posadzkarze
- mechanicy samochodowi
- konserwatorzy (w tym dozorczy)
- dekarze
- personel sprzątający
- inne zawody, których wykonywanie wiąże się z koniecznością demontażu elementów mogących zawierać azbest.

Przed rozpoczęciem pracy zapytaj, czy zainwentaryzowano wyroby zawierające azbest. Przyjmij założenie, że jest on obecny, dopóki nie zostanie udowodniona jego nieobecność. Jeżeli podejrzewasz występowanie azbestu, przerwij pracę i zwróć się o poradę. Pamiętaj: nigdy nie usuwaj materiałów z zawartością azbestu bez pozwolenia i bez przeszkolenia.

(1) <http://www.hse.gov.uk/asbestos/index.htm>

(2) <http://se.osha.eu.int/statistics/osharapp.pdf>

Dachy azbestowe

Dachy z pokryciem azbestowo-cementowym często są stare i zwiertzałe. W przypadku napotkania takiego materiału wszyscy pracownicy powinni opuścić teren i zwrócić się o fachową pomoc. Nie wolno podejmować prób usunięcia tego materiału. Zawsze upewnij się, czy twoje miejsce pracy i dostęp do niego są bezpieczne.

Jeżeli zarządzasz budynkiem lub kontrolujesz go, musisz wiedzieć, czy w tym obiekcie znajduje się azbest. Można to ustalić:

- analizując projekt techniczny budynku
- przeglądając dokumentację poprzednio prowadzonych prac (np. faktury)
- zlecając kontrole i ekspertyzy
- konsultując się z innymi osobami, takimi jak architekci, inspektorzy, specjaliści bhp.
- Próbkę może pobierać tylko przeszkolony personel.

W razie wątpliwości przyjmij założenie, że dany materiał to azbest. Jeżeli znajdziesz go w obiekcie, podejmij kroki zapobiegające narażeniu innych, takie jak:

- oceń ryzyko zagrożenia azbestem
- zaplanuj postępowanie z materiałami zawierającymi azbest, wdrażaj i weryfikuj ten plan regularnie
- prowadź aktualny rejestr miejsc występowania azbestu (rejestruj rodzaj i lokalizację)
- przekazuj wszystkie istotne informacje ekipom budowlanym, konserwacyjnym i sprzątającym, zanim rozpoczną prace na miejscu.

Przepisy prawne

Istnieje wiele europejskich przepisów dotyczących azbestu, które zostały wdrożone do prawa krajowego. Poszczególne państwa mogą także posiadać własne, dodatkowe wymagania

prawne. Informacji na ten temat udzielają odpowiednie władze lub instytucje.

Europejskie prawodawstwo ma na celu zapobieganie stosowaniu azbestu i ustanowienie ścisłych norm ochrony pracowników w przypadku wystąpienia zagrożenia. Poniżej przedstawiono niektóre istotne dyrektywy:

- dyrektywa Rady 89/391/EWG z dnia 12 czerwca 1989 r. o wprowadzeniu środków w celu zwiększenia bezpieczeństwa i poprawy zdrowia pracowników podczas pracy
- dyrektywa Rady 90/394/EWG z dnia 28 czerwca 1990 r. w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie czynników rakotwórczych w środowisku pracy
- dyrektywa Rady 98/24/WE z dnia 7 kwietnia 1998 r. w sprawie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników przed ryzykiem związanym ze środkami chemicznymi w miejscu pracy
- dyrektywa Rady 83/477/EWG z dnia 19 września 1983 r. w sprawie ochrony pracowników przed zagrożeniem dotyczącym narażenia na działanie azbestu w miejscu pracy, zmodyfikowana dyrektywą Rady 91/382/EWG z dnia 25 czerwca 1991 r. i zmieniona dyrektywą Rady 98/24/WE z dnia 7 kwietnia 1998 r. oraz dyrektywą 2003/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 marca 2003 r.

Dalsze informacje

Niniejszy numer *FACTS* został opracowany jako element towarzyszący Europejskiemu Tygodniowi Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy 2004. Inne opracowania w tej serii i dalsze informacje na temat budownictwa są dostępne na stronie <http://ew2004.osha.eu.int>. Źródło to jest stale aktualizowane i rozszerzane. Informacje na temat przepisów UE dotyczących bezpieczeństwa i zdrowia są dostępne na stronie <http://europe.osha.eu.int/legislation/>. Dodatkowe opracowania dotyczące niebezpiecznych substancji i wielu innych kwestii bezpieczeństwa i zdrowia można uzyskać na stronie internetowej: <http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets>.

Foto: OPPBTP, France

Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

tel.: (34) 944 79 43 60, faks: (34) 944 79 43 83

information@osha.eu.int